

5. Щирбул О. М. Технічна творчість з методикою викладання: Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – 120с.

Торхова Г.В.,

викладач,

Центр розвитку педагогічної освіти

Білоруського ДПУ ім. М.Танка

РОЗВИТОК ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ЯК ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЙОГО ПІДГОТОВКИ

В статье рассмотрены проблемы развития индивидуального стиля деятельности будущих учителей как управление качеством образования.

In article problems of development of individual style of activity of the future teachers as quality managements of formation(education) are considered.

Метою статті є опис системи організаційно-педагогічних умов, що забезпечують царину особистісної активності студентів на всіх етапах професіоналізації у ВНЗ.

Актуальність дослідження та розвиток індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя у ВНЗ обумовлена пошуком резерву підвищення якості педагогічної освіти, потребами школи, що реформується та потребою студентів в успішній професійно-особистісній самореалізації, недостатнім знанням про індивідуальний стиль діяльності як педагогічного явища.

За даними нашого дослідження, що проведено на базі університетів республіки Беларусь, у майбутніх учителів недостатньо сформовано досвід автономної творчої поведінки у сфері професійної діяльності. Як результат, педагогічна освіта не повною мірою виконує свою антропологічну місію. Ми спостерігаємо у деяких студентів на випускних курсах зниження мотивації, підвищення незадоволення, розчарування власним професійним вибором.

Так, з 948 студентів педагогічних спеціальностей, майже чверть (24%) віднесена до групи, що ще не визначилася. Розвиток системи педагогічної освіти у напрямку диверсифікації, багаторівневості, варіативності стимулює пошук таких її моделей, які активізують внутрішньо особистісні механізми

ефективного оволодіння професією. Пошук резервів підвищення якості професійної підготовки педагога зміщується у площину активності та ініціативи самих студентів, що зумовило необхідність перетворення ВНЗ у середовище, яке має сприяти розвитку у студентів індивідуального стилю діяльності, як фактора успішної самореалізації у професії та передумовою компетентної підтримки розвитку індивідуальності учня.

Закономірності та фактори розвитку індивідуального стилю діяльності обґрунтовані у психологічних та акмеологічних дослідженнях (Е.А. Климов, Н.В. Кузьміна, Н.В. Кухарев, В.С. Мерлін, А.К. Маркова, Л.М. Митина, Н.И. Петрова, В.А. Толочек та інші). До пошуку шляхів побудови навчального процесу з врахуванням означених закономірностей підійшла педагогіка середньої та вищої школи (О.Я. Андрос, Е.В. Бондаревська, М.Гриндер, И.Б. Котова, Н.А. Лабунська, Ю.В. Сенько, Л.М. Фридман, Е.Н. Шиянов, И.С. Якиманська та інші). Окремі аспекти проблеми досліджувались у теорії та методиці педагогічної освіти (І.А. Колесникова, В.А. Сластьонін, Л.С. Подимова, Н.Ю. Посталюк, Е.К. Черничкина). Разом з тим, попереднє дослідження дозволило констатувати відсутність у педагогіці цілісного знання про організаційно-педагогічні умови, що забезпечують становлення індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя. Все це ускладнює розробку проектів удосконалення якості педагогічної освіти та обмежує розвиваючий потенціал освітнього простору ВНЗ.

Означена царина відповідає закономірностям розвитку індивідуального стилю діяльності та структурується на три смислові галузі. Основу становлення індивідуального стилю діяльності складає самопізнання індивідуальних особливостей особистості у різноманітних видах навчально-пізнавальної діяльності та спрямованість на саморозвиток, прагнення до подолання розбіжностей між „Я” реальним та „Я” ідеальним у контексті особистісно значущих цілей освіти. Означену галузь прояву особистісної активності ми назвали галуззю саморозвитку у діяльності.

Становлення індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя у ВНЗ є не що інше, як формування його професійної компетентності у єдності об'єктивно необхідного та індивідуально неповторного. Тому особистісна активність студента, повинна бути пов'язана з самореалізацією у різноманітних видах навчально-пізнавальної діяльності по засвоєнню професійних знань, вмінь, позицій, формуванню у себе необхідних

професійно особистісних якостей. Ось чому другу галузь прояву активності студентів ми визначили як галузь самореалізації у діяльності з оволодіння об'єктивними вимогами до праці педагога.

Становлення індивідуального стилю діяльності відбувається за рахунок співвідношення об'єктивних вимог до процесу та результатів діяльності з індивідуальними можливостями на афективному, практичному, когнітивному рівнях та розвитку на цьому підґрунті усвідомленої особистісно-діяльнісної саморегуляції. У зв'язку з цим виокремлено галузь рефлексивної активності, що забезпечує студентам усвідомлену саморегуляцію діяльності.

Царина особистісної активності студентів за функціональною структурою константна. На всіх етапах навчання у ВНЗ особистісна активність студентів повинна проявлятися у означених галузях. Змінюватися може зміст особистісної активності та галузі, що домінують на ступінь самостійності студентів. Представимо систему організаційно-педагогічних умов на всіх етапах професіоналізації майбутнього вчителя у вузі. Моделювання системи організаційно-педагогічних умов здійснювалося з врахуванням головної закономірності розвитку індивідуального стилю діяльності: результати процесу обумовлені все зростаючою рефлексією суб'єкта у самоорганізації діяльності з врахуванням вимог до неї та своїх можливостей.

Саме тому інтегральним показником результативності розвитку стилю у ВНЗ розглядалась готовність студентів до самоорганізації діяльності на основі особистісно-діяльнісної рефлексії. Результатом етапу адаптації є пропедевтична готовність студентів до такої самоорганізації діяльності. Її показником виступає позиція вихователя по відношенню до самого себе, що формується у першокурсників. Основу такої позиції складає уявлення студента про себе як про причину результатів професійно-особистісного розвитку.

У якості основних педагогічних умов на даному етапі виступають опора на особистісний досвід, стимулювання мотивів самопізнання та самовиховання, навчання методам та технологіям само творчості. Результатом етапу індивідуалізації є базова готовність студентів до самоорганізації діяльності у контексті її стильових особливостей. Показником виступає наявність у студентів усвідомлених уявлень про себе

як про суб'єкт навчально-пізнавальної діяльності, що підкріплюють вибір особистісно значущих програм та способів її здійснення.

Адекватні уявлення складаються у тому випадку, якщо у процесі освоєння компетенцій та професійно-особистісних позицій студент на рефлексивній основі співвідносить нормативно-заданий та індивідуально-вибірковий компонент своєї навчально-пізнавальної діяльності, а сама діяльність будується як аналог професійної.

Тому у якості основних педагогічних умов на даному етапі виступають контекстно-діяльнісний спосіб навчання, надання вибору шляхів, рівнів та способів засвоєння освітніх стандартів, рефлексія самоорганізації діяльності на кожному занятті.

Результатом етапу інтеграції є авторство студентів у різноманітних видах діяльності по засвоєнню професійно-особистісних позицій. Про це свідчить їх вміння самостійно планувати та здійснювати діяльність з врахуванням вимог до неї та своїх індивідуальних можливостей.

Основні педагогічні умови на даному етапі наступні: моделювання простору діяльностей, що за своєю функціональною повнотою відображають працю викладача; стимулювання автономної творчої поведінки студентів; консультування з врахуванням їх вподобань у навчальному процесі та рівнів самоорганізації діяльності.

Реалізації означених умов сприяє розроблений нами діагностично-навчачий комплекс для розвитку індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя представлені у ньому орієнтири для управління процесом (етапи, критерії, показники, рівні), діагностичний інструментарій, методичні розробки, навчальні та навчально-методичні посібники з педагогічних дисциплін підтвердили свою адекватність по відношенню до процесу що досліджується [1, с.2]. Комплекс дозволяє створювати оптимальні педагогічні умови на змістовно-оцінюючій підставі, забезпечувати динаміку готовності студентів до самоорганізації діяльності на підставі особистісно-діяльнісної рефлексії.

Таким чином, можемо зробити висновок, що розвиток індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя є резервом підвищення якості педагогічної освіти. Розглянуті у статті організаційно-педагогічні умови мають забезпечити пріоритетну особистісну активність студентів, самопізнання та саморозвиток, самореалізацію в процесі оволодіння вимогами до праці викладача, рефлексивну активність при співвідношенні

означених вимог з особливостями власної особистості. Поетапний розвиток стилю рухається від пропедевтичної готовності студентів до самоорганізації діяльності, підґрунтям якої є особистісно-діяльнісна рефлексія – до базової, а від неї – до авторства діяльності.

Показниками виступають: позиція вихователя по відношенню до себе, що формується; наявність усвідомлених уявлень про себе як про суб'єкт навчально-пізнавальної діяльності; вміння самостійно планувати та здійснювати діяльність з врахуванням вимог до неї та власних індивідуальних можливостей.

Основними педагогічними умовами на етапі адаптації є стимулювання мотивів самопізнання та самовиховання, опора на особистісний досвід, навчання методам та технологіям само творчості.

На етапі індивідуалізації – контексно-діяльнісний спосіб навчання, надання вибору шляхів освоєння освітніх стандартів, рефлексія самоорганізації діяльності на кожному занятті: на етапі інтеграції – моделювання простору діяльності за всією функціональною повнотою що відображає працю вчителя, стимулювання автономної творчої поведінки студентів, консультування їх з урахуванням вподобань студентів в освітньому процесі та рівнів самоорганізації.

Отже реалізація означених умов сприяє діагностико-навчачий комплекс для розвитку індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя.

Список використаних джерел

1. Торхова, А. В. Системно-стилевой диагностический комплекс: Учеб.-метод. пособие / А.В. Торхова. Минск: Бестпринт, 2004. 64 с.
2. Торхова, А.В. Теоретико-методические основы развития индивидуального стиля профессиональной деятельности будущего учителя: Моногр. / А.В. Торхова. М.: Мос. гос. открытый пед. ун-т, 2005. 225 с.